

Epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisy nuorten kanssa tehtävässä toiminnassa askel askeleelta

Näitä yksinkertaisia ohjeita seuraamalla ja valmiita mallipohjia hyödyntämällä nuorten kanssa toimivat voivat ennaltaehkäistä epäasiallista käyttäytymistä, väkivaltaa ja häirintää omassa seurassaan.

Otathan huomioon, että Et ole yksin-palvelun toimintamallit ja materiaalit eivät koske yhdistyksen tai seuran kurinpitokäsittelyä.

1. Osallistujaa suojelevat rekrytointikäytännöt

- Toimijoiden tulee tarkistaa [rikostaustaote](#) kaikilta lasten ja nuorten kanssa työskenteleviltä työntekijöiltä. Suosittelemme myös tarkistamaan rikostaustan kaikilta lasten- ja nuorten parissa toimivilta vapaaehtoisilta. Rikostaustan selvittämiseksi suosittelemme tutustumaan Suomen Nuorisoyhteistyön materiaaleihin [tästä linkistä](#)
- Kaikki lasten ja nuorten parissa toimivat tulee haastatella ja tarkastaa heidän suosittelijansa. Haastatteluissa hakijoille kerrotaan toimijan säännöistä sekä osallistujia suojaavista toimenpiteistä.
- Jokainen uusi työntekijä tulee perehdyttää seuran toimintatapoihin ja pyytää kuittaus perehdytyksen jälkeen. Työnantaja pystyy näin todentamaan, että työntekijä on tietoinen toimintatavoista ja kiistatilanteiden selvittäminen on helpompaa. Näin myös työntekijä tai vapaaehtoinen saa kaiken tarvittavan tiedon roolissaan toimimiseen. Lasten ja nuorten kanssa toimimiseen liittyviin käytössääntöihin perehdyttäessä apuna voi käyttää esimerkiksi mallisääntöjämme. [Avaa mallisäännöt tästä.](#)

2. Yhteisiin sääntöihin sitoutuminen

Yhdistys, seura, toimija

Yhdistyksen tai toimijan tulee tarkastaa, että heidän omat sääntönsä ovat ajan tasalla ja niissä huomioidaan häirintä ja väkivalta, sekä niistä seuraavat kurinpidolliset toimenpiteet. Mallia voi hakea esimerkiksi [Nuorisola ry:n säännöistä](#) tai [Nuorisokanuunan sanomallista](#)

Omia sääntöjä luodessa, on tärkeä tutustua myös [Nuorisotyön ammattieettiset ohjeisiin](#).

Henkilökunta ja vapaaehtoiset

On tärkeää, että yhteiset säännöt lasten ja nuorten kanssa toimimiseen ovat mahdollisimman yksityiskohtaiset, selkeät ja kaikki ovat sitoutuneet niihin.

Yksityiskohtaiset säännöt vähentävät mahdollisuuksia väärinkäyttää ohjaaja-ohjattava suhdetta. Säännöt suojaavat myös ohjaus-, ja vastuutehtävissä toimivaa mahdollisilta epäilyiltä ja antavat hänelle turvallisen mielen toimia sääntöjen sallimissa rajoissa. Epäasiallisen käytöksen tilanteiden selvittäminen on helpompaa, kun yhdistyksessä tai toiminnassa voidaan vedota allekirjoitettuihin sääntöihin.

Toimijat voivat pyytää lasten ja nuorten kanssa toimivia lukemaan ja allekirjoittamaan säännöt. Seuran tulee pohtia etukäteen, mitä sääntöjen rikkomisesta seuraa. Toimijat voivat käyttää linkitettyjä mallisääntöjä sellaisenaan tai muokata niitä omaan lajiinsa sopivaksi. Kunnilla ja seurakunnilla on myös todennäköisesti omat toimintasääntönsä. Toimijan on tärkeää antaa lasten ja nuorten kanssa toimiville aikuisille mahdollisuus esittää kysymyksiä sääntöihin liittyen.

[Lataa tästä: Mallisäännöt lasten ja nuorten kanssa työskenteleville \(muokattava Word\)](#)

On tärkeää, että tieto säännöistä kulkeutuu myös toimintaan osallistuville sekä vanhemmille/huoltajille. Näin he voivat nopeammin tunnistaa, kun rajoja on ylitetty ja puuttua mahdolliseen epäasialliseen toimintaan. Oheista tiedotepohjaa voi muokata viestintäänne sopivaksi.

[Lataa tästä: Tiedotepohja vanhemmille \(muokattava Word\)](#)

Toimintaan osallistujat

Kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä tapahtuvat useimmiten toimintaan osallistuvien välillä. Toimintaan osallistuvien on tärkeä olla tietoisia sopivan käytöksen rajoista ja toiminnan säännöistä. Nuorten kanssa tehtävän työn hyvien periaatteiden mukaisesti, heidän osallistamisensa yhteisten toimintasääntöjen läpikäymiseen ja muokkaamiseen, esimerkiksi toimintakauden tai vuoden alussa on suotavaa. [Lapsen oikeuksiin](#) kuuluu myös, että hänen pitää pystyä myös osallistumaan häntä koskevaan päätöksentekoon.

Osallisuuden kautta voidaan vaikuttaa myös osallistujien yhteenkuuluvuden tunteeseen sekä vahvistaa heidän turvallisuuden tunnettaan. Näin luodaan ympäristöä, missä he uskaltavat puolustaa oikeuksiaan ja nostaa esiin huoliaan.

Lasten ja nuorten keskuksen osallisuustyökalujen avulla voi tarkastella omassa toiminnassa olevan osallisuuden tasoa sekä lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa: [Osallisuustestit ja työkalu - Lasten ja nuorten keskus](#)

Pelisääntöjen luomisen yhteydessä lapsille ja nuorille on myös kerrottava heidän oikeuksistaan, sekä ohjeistettava miten toimia jos he kokevat epäasiallista käytöstä. Toimijat voivat jakaa alla olevan ohjeen ohjaustoiminnassa toimivien avuksi pelisääntöjen luomiseen ja lasten ja nuorten oikeuksista kertomiseen. Jokaisella harrastusryhmällä tai toiminnolla voi olla omat pelisääntönsä toimintakaudelle, tai ne voidaan luoda kattamaan esimerkiksi koko yhdistyksen tai toimitilan toimintaa.

[Lataa tästä: Ohje pelisääntöjen luomiseen ja lasten ja nuorten oikeuksista kertomiseen \(PDF\)](#)

3. Raportointitavan ja vastuuhenkilöiden nimeäminen

Toiminnasta vastaavalla taholla tulee olla selkeästi nimetyt henkilöt, joille voi ilmoittaa epäasiallisesta käyttäytymisestä. Tässä on huomioitava, että henkilöt voivat vaihtua ja olla pois, joten myös varahenkilöt on nimettävä. Valituksia vastaanottavat henkilöt voivat olla esimerkiksi vastuuohjaaja, toiminnanjohtaja tai aluepäällikkö. Henkilöitä voidaan nimetä useampia. Näin voidaan keventää työstä aiheutuvaa taakkaa, mahdollistetaan työyhteisöllinen tuki puuttumistyöhön sekä voidaan tukea sensitiivistä otetta puuttumisessa.

Joissain tilanteissa ilmoitusta käsittelevän sukupuolella tai asemalla saattaa olla väliä. Ilmoituksista vastaavat eivät voi käsitellä myöskään itseään koskevia ilmoituksia.

Toimijan tulee myös nimetä elin, joka tekee kurinpidolliset päätökset, esimerkiksi johtoryhmä tai hallitus. Toimijan hallitusta tulee aina informoida seurassa esiin tulevista väkivalta- tai häirintätapauksista. Kunta-, ja seurakuntatoimijoilla voi olla olemassa erilaisia omia ilmoituskanaviaan, joiden tulisi olla myös toimintaan osallistuville saatavilla sekä tiedossa. Valmiin ilmoituskanavan puuttuessa, voidaan hyödyntää esimerkiksi anonyymiä fyysistä tai digitaalista kirjelaatikkoa. Myös säännölliset kyselyt madaltavat kertomisen kynnystä.

Henkilö/henkilöt, jotka vastaanottavat kanteita ja huolia tulee olla selkeästi nimetty toimijan nettisivuilla. On tärkeää, että ainakin yksi henkilöistä on mahdollisimman helposti lähestyttävä lapsille ja nuorille. Tämän henkilön valinnasta voi järjestää äänestyksen lasten ja nuorten keskuudessa.

Raportointikanavasta tiedotetaan toimijan nettisivulla ja uutiskirjeessä tms. Toimijat voivat käyttää alla olevaa tekstiä pohjana omaan tiedotukseensa.

[Lataa tästä: malliteksti seuran nettisivuille tai tiedotteeseen \(muokattava Word\)](#)

4. Toimintamallien luominen puuttumiseen

Jos epäasiallista käytöstä tapahtuu, tilanteen selvittämistä helpottavat etukäteen mietityt toimintamallit. Toimijat voivat muokata alla olevat toimintamallit itselleen sopiviksi tai käyttää niitä sellaisenaan. Toiminnasta vastaavan tahon tulee tiedottaa kaikkia ohjaajia ja vapaaehtoisia toimintamallien olemassaolosta.

[Lataa tästä: Toimintaohjeet epäasiallisen käytöksen tapausten käsittelyyn \(PDF\)](#)

[Lataa tästä: Miten tunnistan alaikäiseen kohdistuneen seksuaalirikosepäilyn? \(PDF\)](#)

[Lataa tästä: Ohje seksuaalirikosepäilyn käsittelyyn \(PDF\)](#)

[Lataa tästä: Ohje kiusaamiseen puuttumiseen \(PDF\)](#)

[Lataa tästä: Ohje kiusaamisen ennaltaehkäisyyn \(PDF\)](#)

[Lataa tästä: Ohje seksuaaliseen häirintään puuttumiseen \(PDF\)](#)

[Lataa tästä: Ohje seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisyyn \(PDF\)](#)

5. Henkilöstön kouluttaminen

Häirinnän, väkivallan ja kaikenlaisen epäasiallisen käytöksen ennaltaehkäisyn kannalta on tärkeää, että ohjaajat ja muut nuorten kanssa työskentelevät saavat koulutusta aiheesta. Kaikkia toiminnassa mukana olevia voidaan pyytää suorittamaan [Et ole yksin-palvelun verkkokurssin](#) häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisystä ja siihen puuttumisesta. Verkkokurssista saa todistuksen. Lisäkoulutusta ja materiaaleja tarjoavat myös mm.

- [Nuorisoala ry](#)
- [Nuorisoalan yhdenvertaisuuden osaamiskeskus](#)
- [Harrastamisen](#) Suomen Malli
- [Valopilku RY](#)
- [Seta](#)

Oma katto-organisaatiosi, kuten kunta tai seurakunta saattaa tarjota myös vapaaehtoisille koulutuksia, joihin osallistuminen on suositeltavaa.

6. Tiedon levittäminen

On tärkeää, että toimijat viestivät selkeästi toiminnan arvoista ja siitä mikä on ja ei ole sallittua. Väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisyssä on tärkeää, että vastuuasemassa olevat ottavat aktiivisen roolin. Pitämällä näitä asioita esillä myös kannustetaan puhumaan, jos jokin koetaan toiminnan arvojen vastaiseksi.

Lataa täältä Et ole yksin-palvelun [valmiita viestintämateriaaleja](#) toimijoille.

Mitä enemmän osallistujat, vanhemmat, huoltajat ja ohjaajat ilmiöstä tietävät, sitä hankalampaa myös väkivallan tekijöiden on toimia.

- Vanhemmat ja huoltajat ovat avainasemassa ehkäisemään lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa väkivaltaa ja häirintää. Aihe on hyvä pitää esillä esimerkiksi vanhempainilloissa. Voit käyttää apuna Et ole yksin-palvelun vanhempainiltoihin tekemää diasarjaa pohjana. [Lataa diasarjapohja tästä.](#)

- Nuorten itsensä tulee tunnistaa häirintä ja väkivalta, sekä olla tietoisia turvataidoista ja omasta itsemääräämisoikeudestaan. Ohjaajat voivat käydä näitä aiheita läpi lasten ja nuorten kanssa ja varmistaa, että kaikki toimintaan tietävät, mikä seurassa on sallittua ja kenelle he voivat kokemastaan epäasiallisesta käytöksestä kertoa. Aihetta voi lähestyä myös Et ole yksin-nettisivuilla löytyvien nuorille suunnattujen materiaalien avulla. [Siirry nuorille suunnattuihin materiaaleihin tästä.](#)
- Kohtaamastaan väkivallasta tai häirinnästä puhuminen ei ole helppoa. Joskus puhuminen ulkopuoliselle ammattilaiselle nimettömänä on se paras vaihtoehto. Et ole yksin -palveluun voivat olla yhteydessä vapaa-ajan toiminnassa mukana olevat nuoret. Toiminnassa voidaan pitää esillä Et ole yksin-palvelua esimerkiksi laittamalla Et ole yksin-palvelun nettibannerit nettisivuille, pitämällä palvelua esillä sosiaalisessa mediassa ja tiedottamalla siitä säännöllisesti.

7. Seuraaminen ja arviointi

Osana nuorten kanssa toteuttavaa toimintaa on myös suositeltavaa tasaisin väliajoin toteuttaa kysely harrastajien tyytyväisyydestä. Tällä tavalla seura voi näyttää välittämistään lasten ja nuorten hyvinvoinnista, sekä puuttua epäkohtiin, joita ei muuten välttämättä tulisi esille.

Osallisuuden mahdollistava yhteisö tukee lapsen itsemääräämisoikeuden toteutumista ja madaltaa kynnystä kertoa ja kysyä lapselle merkityksellisistä asioista.